

Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai
 Siunčiama el. paštu: rastine@regula.lt

2018-09- Nr. SD-
 2018-08-31 Nr. R2-(E)-1927

DĖL REZERVINĖS GALIOS RINKOS TYRIMO TARPINĖS ATASKAITOS VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS

„Lietuvos energijos gamyba“, AB (toliau – Bendrovė) 2018 m. rugpjūčio 31 d. gavo Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) raštą Nr. R2-(E)-1927 (toliau – Raštas), kuriuo viešajai konsultacijai pateiktas tarpinis Elektros energijos rezervinės galios paslaugų rinkų tyrimo ataskaitos projektas (toliau – Tarpinė ataskaita). Bendrovė išnagrinėjo ir įvertino Tarpinę ataskaitą ir žemiau teikia savo pastabas:

1. Tarpinės ataskaitos 2.2 poskyryje nurodoma, jog *„Pagal BRELL susitarimo 3.1 papunktį, kiekvienoje šio susitarimo šalių elektros energijos sistemoje yra palaikoma 100 MW normatyvinio avarinio galios rezervo apimtis. <...> Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pagal BRELL susitarimo reikalavimus, AB „Litgrid“, pasinaudojęs kiekvienoje BRELL susitarimo šalyje rezervuotu 100 MW normatyviniu avariniu galios rezervu, gali užsitikrinti 300 MW (iš Latvijos, Baltarusijos ir Rusijos) rezervo apimtį.“* Pažymėtina, jog šio susitarimo šalys yra Baltarusija, Rusija, Estija, Latvija ir Lietuva, tačiau Tarpinėje ataskaitoje nėra paaiškinta, dėl kokių priežasčių AB „Litgrid“ pagal šį susitarimą negali pasinaudoti Estijoje rezervuotu 100 MW normatyviniu avariniu galios rezervu, todėl prašome paaiškinti šį aspektą.

2. Tarpinės ataskaitos 2.3 poskyryje teigiama, jog *„Pažymėtina, kad šiuo metu įgyvendinat šiuos tinklų kodeksus nėra pilnai įgyvendinti kodeksų reikalavimai dėl metodikų patvirtinimo ir pasiekti susitarimai dėl rezervinių paslaugų teikimo regiono mastu. Vykdam šių Tinklų kodeksų reikalavimus, perdavimo sistemos operatorius turi atlikti kaštų ir naudos analizę ir įvertinti, kokią įtaką didmeninei elektros energijos kainai turėtų techninis tarpsisteminių jungčių pralaidumų ribojimas perkant rezervines paslaugas regione. Atitinkamai, kol nebus visiškai įgyvendinti Balansavimo bei Ekplotavimo kodeksai, sukurtos taisyklės ir procedūros bei pagal jas veikianti regioninė rezervinių paslaugų rinka, perdavimo sistemos operatoriai negalės rezervinių paslaugų užsitikrinti iš kitų šalių.“*

Bendrovės vertinimu, tokia Balansavimo kodekso ir Eksploatavimo kodekso įgyvendinimo analizė yra paviršutiniška ir nepakankama aukščiau nurodytiems teiginiams pagrįsti – Tarpinėje ataskaitoje turėtų būti konkrečiai nurodyta, kokie šių kodeksų įgyvendinimo veiksmai yra atlikti, kokios metodikos jau yra patvirtintos ir kokių dar trūksta, kada jos turi būti patvirtintos, kokioms rezervinės galios paslaugoms/produktams jos yra reikšmingos ir kada bus pilnai įgyvendinti šie kodeksai. Neatlikus išsamios šių kodeksų įgyvendinimo teisinės analizės, teiginiai, jog šie kodeksai nėra pilnai įgyvendinti, stokoja pagrįstumo, todėl prašome papildyti Tarpinę ataskaitą konkretesne minėtų kodeksų analize.

3. Tarpinės ataskaitos 2.3 poskyryje nurodoma, jog *„Apibendrinant šios ataskaitos 2.2–2.3 poskyriuose atliktą analizę, darytina išvada, jog šiuo metu nesant nuolatinai užtikrinamų pajėgumų tarpsisteminiams NordBalt bei LitPol Link jungtimis, taip pat šiuo metu pilnai neįgyvendinus Eksploatavimo bei Balansavimo kodeksų nuostatų, kuriomis remiantis bus diegiami regioniniai rezervų paslaugų užtikrinimo būdai, regioninė rezervinių paslaugų rinka neveikia.“*

Atkreiptinas dėmesys, kad Tarpinės ataskaitos 2.2–2.3 poskyriuose yra pateikiamos perdavimo sistemos operatorių (toliau – PSO) tarptautinių susitarimų ir Tinklo kodeksų teisinio konteksto apžvalgos, tačiau šių poskyrių pabaigoje padaroma išvada apie visų rezervinės galios paslaugų/produktų rinkų geografinę teritoriją. Pažymėtina, kad atitinkamos rinkos geografinės teritorijos apibrėžimas yra vienas iš atitinkamos rinkos apibrėžimo etapų, kuris yra atskleidžiamas kituose Tarpinės ataskaitos poskyriuose, apibrėžiant kiekvienos aktyviosios galios rezervo

paslaugos/produkto rinkos geografinę teritoriją. Taigi šiuo aspektu, dar prieš apibrėžiant atitinkamas rezervinės galios paslaugų/produktų rinkas, padaroma išankstinė išvada apie visų rezervinės galios paslaugų/produktų geografinę teritoriją. Atsižvelgiant į tai, Bendrovės nuomone, tokia išvada yra visiškai nepagrįsta ir jos turėtų būti atsisakyta.

4. Atkreiptinas dėmesys, jog Tarpinės ataskaitos 2.6.3, 2.6.4 ir 2.8.2 poskyriuose pateikiama nuoroda į šios ataskaitos 2.2.2.1 poskyrį, kurio šioje ataskaitoje nėra. Taip pat, Bendrovės nuomone, nuo Tarpinės ataskaitos 2.6 poskyrio prasidedanti poskyrių numeracija yra nenuosekli ir nelogiška, o jų pavadinimai netikslūs. Atkreiptinas dėmesys, jog yra ne *pirminė* aktyviosios galios rezervo paslauga, o *pirminio* aktyviosios galios rezervo paslauga ir atitinkamai šios paslaugos rinka. Taip pat, jeigu pirminio aktyviosios galios rezervo paslaugos rinka yra aprašoma Tarpinės ataskaitos 2.6 poskyryje, tuomet antrinio aktyviosios galios rezervo paslaugos rinka turėtų būti aprašoma 2.7 poskyryje, šį poskyrį skirstant į atskirus smulkesnius poskyrius, skirtus antrinio aktyviosios galios rezervo nuokrypiams reguliuoti paslaugai bei antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugai. Prašome pakoreguoti Tarpinės ataskaitos poskyrių numeraciją ir pavadinimus bei pateikti teisingas nuorodas į kitus ataskaitos poskyrius.

5. Bendrovės nuomone, Tarpinės ataskaitos 2.8.1 poskyrio turinys bei išvados nėra tikslios ir nedera tarpusavyje:

1) jokiame teisės akte nėra nurodyta, jog antrinio aktyviosios galios rezervo nuokrypiams reguliuoti paslaugą gali teikti tik tie gamintojai, kurie teikia kitas rezervinės galios paslaugas. Pažymėtina, jog antrojoje pastraipoje nurodoma, kad esminis reikalavimas šiai paslaugai teikti – veikiantis gamybos įrenginys. Taigi gamintojai, neteikiantys jokių rezervinės galios paslaugų, tačiau kurių veikiantys gamybos įrenginiai atitinka techninius reikalavimus ir kurie turi laisvų gamybos pajėgumų, gali teikti antrinio aktyviosios galios rezervo nuokrypiams reguliuoti paslaugą. Atsižvelgiant į tai, visiškai nėra aišku, kodėl pirmojoje pastraipoje yra nurodoma, jog *„Atitinkamų paslaugų/produktų pakeičiamumo iš pasiūlos pusės analizėje bus atliekamas vertinimas, ar elektros energijos gamintojas, teikiantis kitas elektros energijos rezervinės galios paslaugas/produktus, įskaitant ir kitose aktyviosios galios rezervo rinkose teikiamas paslaugas/produktus, gali per trumpą laiką pradėti teikti antrinio aktyviosios galios rezervo nuokrypiams reguliuoti rinkoje atitinkamą paslaugą/produktą, nepatirdamas žymių papildomų išlaidų ar rizikos.“*

2) taip pat atkreiptinas, kad antrojoje pastraipoje nurodytas teiginys, jog *„<...> paslaugų teikėjai, kurie yra rezervavę elektros energijos gamybos pajėgumus kitų aktyviosios galios rezervinių paslaugų rinkose paslaugų/produktų teikimui, neturi galimybės nepatirdami finansinių nuostolių ir per trumpą laiką pradėti teikti šios paslaugos.“* yra teisingas tik tuo atveju, jeigu šie paslaugų teikėjai neturi laisvų elektros energijos gamybos pajėgumų, tačiau ši aplinkybė nėra nurodoma.

3) Bendrovės vertinimu, šio poskyrio išvada turėtų būti patikslinta, nurodant, jog dėl to, kad antrinio aktyviosios galios rezervo nuokrypiams reguliuoti paslauga/produktas ir balansavimo elektros energijos paslauga/produktas sudaro vieną bendrą paslaugos/produkto rinką, konkurencijos problemos šioje rinkoje neegzistuoja ir dėl šios priežasties konkurencijos veiksmingumo tyrimas nėra tikslingas ir nebus atliekamas.

Atitinkamai prašome patikslinti Tarpinės ataskaitos 2.8.1 poskyrio turinį bei išvadas.

6. Bendrovė nesutinka su Tarpinės ataskaitos 2.9 poskyrio turiniu bei pateiktomis išvadomis. Tarpinės ataskaitos 2.9 poskyryje nurodoma, jog antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo ir BRELL susitarimu užtikrinamo antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produktai yra pakeičiami tarpusavyje paklausos ir pasiūlos atžvilgiu, kas reiškia, jog šios paslaugos/produktai sudaro vieną antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinką nepriklausomai nuo pakeičiamumo apimtys, todėl abi šios paslaugos/produktai turėtų būti vertinamos bendroje 700 MW antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinkos apimtyje ir konkurencijos veiksmingumas turėtų būti tiriamas visoje 700 MW apimtyje. Atitinkamai tokios rinkos geografinė teritorija turėtų apimti Lietuvos, Latvijos, Baltarusijos ir Rusijos šalių teritoriją. Atsižvelgiant į tai, kad abi šios paslaugos/produktai sudaro vieną antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinką, Tarpinės ataskaitos 2.9 poskyrio turinys bei išvados nėra pagrįstos, todėl turėtų būti koreguojamos.

Taip pat Tarpinės ataskaitos 2.9.1 poskyryje yra nurodyta, kad antrinio avarinio galios rezervo paslaugų/produktų aukcionai, kuriuose galės dalyvauti ne tik Lietuvos, bet ir kitų kaimyninių šalių gamintojai, bus pradėti organizuoti 2019 m. Atsižvelgiant į tai, Bendrovė prašo Komisijos pateikti išaiškinimą, ar remiantis šiuo rinkos tyrimu nustačiusi didelę įtaką antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinkoje turintį asmenį ir įpareigojimus jam, Komisija inicijuos naują šios paslaugos/produkto rinkos tyrimą, kai 2019 m. bus pradėti organizuoti regioniniai antrinio avarinio galios rezervo paslaugų/produktų aukcionai.

7. Tarpinės ataskaitos 2.10.1 poskyryje nurodyta, jog „<...> balansavimo aukcionu įsigyjamos elektros energijos prieinamumas nėra garantuojamas visus kalendorinius metus, kadangi elektros energijos rinkoje gali susiklostyti situacija, kuomet balansavimo aukcionuose gali neatsirasti ir (arba) sumažėti gamintojų pasiūlymų teikti šią paslaugą dėl elektros įrenginių remontų, didelės elektros paklausos elektros energijos biržoje ir kitų aplinkybių.“ Taip pat nurodoma, jog disponuojamų balansavimo pasiūlymų dydis yra apskaičiuojamas remiantis istoriniais duomenimis, t. y. įvertinus praėjusių metų faktinių valandinių reguliavimo pasiūlymų aritmetinį vidurkį nevertinant reguliavimo pasiūlymų Kruonio HAE ir Kauno HE.

Toliau šiame poskyryje atliekant vertinimą, ar Lietuvos PSO galėtų įsigyti elektros energijos iš Švedijos ir Lenkijos tretiniam aktyviosios galios rezervui padengti, kai balansavimo aukcionuose gali neatsirasti ir (arba) sumažėti gamintojų pasiūlymų teikti šią paslaugą/produktą, nurodoma, jog Lietuvos PSO gali neturėti galimybės pasinaudoti elektros energija, kuri gaunama remiantis LitPol Link ir NordBalt susitarimais, kadangi LitPolLink ir NordBalt susitarimuose nėra nustatyta, kad Švedijos ir Lenkijos PSO privalėtų garantuoti pajėgumus nuolatos. Atitinkamai šiuo atveju joks istorinių duomenų vertinimas, skirtingai nei balansavimo pasiūlymų vertinimo atveju, kurie lygiai taip pat nėra garantuojami visus kalendorinius metus, Tarpinėje ataskaitoje nėra atliekamas. Atitinkamai Tarpinėje ataskaitoje padaroma jokiais istoriniais duomenimis nepagrįsta išvada, jog paklausos ir pasiūlos pakeičiamumo tarp elektros energijos iš Švedijos ir Lenkijos bei tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto nėra. Bendrovės vertinimu, šiuo atveju taip pat turi būti atliktas istorinių duomenų dėl elektros energijos įsigijimo iš Švedijos bei Lenkijos vertinimas ir išvada dėl šios elektros energijos ir tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugų/produktų pasiūlos ir paklausos pakeičiamumo turėtų būti grindžiama ne formaliu LitPol Link ir NordBalt susitarimų nuostatų pateikimu, o istorinių ir faktinių duomenų analize.

Taip pat kaip ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atveju, Bendrovės vertinimu, tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinka turėtų būti tiriama 700 MW apimtyje ir neturėtų būti skaidoma į atskiras smulkesnes paslaugų/produktų rinkas, kadangi, kaip nurodyta Tarpinėje ataskaitoje, tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produktai gali būti pakeičiami balansavimo elektros energija bei elektros energijos įsigyta iš Švedijos ir Lenkijos per tarpines jungtis. Pažymėtina, kad ši aplinkybė yra patvirtinta pačioje Tarpinėje ataskaitoje, kurios 29 psl. nurodyta, jog Lietuvos PSO nurodė, kad „<...> nustojus veikti „NordBalt“ elektros energijos jungčiai 2018 m. sausio 15–16 d. ir 2018 m. vasario 26 d. perdavimo sistemos operatorius įsigijo tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugas/produktus ne tik Lietuvoje, be ir kaimyninėse valstybėse – Latvijoje, Estijoje, Suomijoje, Lenkijoje, Rusijoje ir Baltarusijoje.“ Atitinkamai tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinką turėtų sudaryti bendra tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugos/produkto, tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugos/produkto rinka ir balansavimo paslaugos rinka. Atsižvelgiant į tai, kad šios paslaugos/produktai sudaro vieną bendrą tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos/produkto rinką konkurencijos veiksmingumas turėtų būti tiriamas visoje 700 MW apimtyje, todėl Tarpinės ataskaitos 2.10 poskyrio turinys bei išvados nėra pagrįstos ir turėtų būti koreguojamos.

8. Bendrovės vertinimu, Tarpinės ataskaitos 3 skyrius turėtų būti papildytas, aprašant, kieno ir kokios išvados yra pateikiamos, taip pat nėra aišku, kas yra pateikiama lentelėje, nes ji neturi nei pavadinimo, nei aprašymo. Atsižvelgiant į tai, siūlytina aiškiau išdėstyti Tarpinės ataskaitos 3 skyrių.

Atsižvelgiant į tai, jog pateikta Tarpinė ataskaita nėra galutinė ir gali būti tikslinama atsižvelgiant į suinteresuotų asmenų pateiktas pastabas, Komisijai viešajai konsultacijai pateikus

galutinę rezervinės galios rinkos tyrimo ataskaitą, Bendrovė pasilieka teisę tikslinti/keisti šiame rašte išdėstyta Bendrovės nuomonę bei vertinimą.

Kilus klausimams ar esant papildomos informacijos poreikiui, maloniai prašome kreiptis į šio rašto rengėją žemiau nurodytais kontaktiniais duomenimis.

Finansų ir administravimo direktorius

Mindaugas Kvekšas

„Lietuvos energijos gamyba“, AB

Registruotos buveinės adresas:
Elektrinės g. 21, 26108 Elektrėnai

Tel. (8 5) 278 2907
Faks. (8 5) 278 2906
El. p. info@le.lt
www.gamyba.le.lt

Juridinio asmens kodas – 302648707
PVM mokėtojo kodas – LT100006256115
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre

Atsiskaitomoji sąskaita:
LT40 7044 0600 0020 3369
AB SEB bankas
SWIFT kodas – CBVILT2X

A. Valivonis, tel. (8 527) 82 922, el. p. andrius.valivonis@le.lt

„Lietuvos energijos gamyba“, AB

Registruotos buveinės adresas:
Elektrinės g. 21, 26108 Elektrėnai

Tel. (8 5) 278 2907
Faks. (8 5) 278 2906
El. p. info@le.lt
www.gamyba.le.lt

Juridinio asmens kodas – 302648707
PVM mokėtojo kodas – LT100006256115
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre

Atsiskaitomoji sąskaita:
LT40 7044 0600 0020 3369
AB SEB bankas
SWIFT kodas – CBVILT2X

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos energijos gamyba, AB 302648707, Elektrinės g. 21, 26108 Elektrėnai, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL REZERVINĖS GALIOS RINKOS TYRIMO TARPINĖS ATASKAITOS VIEŠOSIOS KONSULTACIJOS
Dokumento registracijos data ir numeris	2018-09-10 Nr. SD-697
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2018-09-10 Nr. R1-7485
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Mindaugas Kvekšas, Finansų ir administravimo direktorius
Sertifikatas išduotas	MINDAUGAS,KVEKŠAS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2018-09-10 14:11:24 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2018-09-10 14:11:55 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2018-07-01 00:58:54 – 2023-06-30 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "VI Registru Centras RCSC (IssuingCA-A), VI Registru Centras - I.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilyš, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija LT", sertifikatas galioja nuo 2018-01-04 13:44:27 iki 2019-01-04 13:44:27
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DocLogix v11.0.0.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Dokumento pakuotės parašų „META-INF/signatures/signatures0.xml“ rinkmena neatitinka specifikacijos reikalavimų. Naudojamas sistemos nepalaikomas algoritmas su identifikatoriumi „http://www.w3.org/2001/04/xmldsig-more#ecdsa-sha256“. META-INF/signatures/signatures1.xml#SignatureElem_0: Sertifikato (subjektas: Dokumentų valdymo sistema Avilyš, galioja nuo: 2018-01-04 13:44:27) kelio tikrinimas nesėkmingas. Nepavyko gauti informacijos apie sertifikato atšaukimą (naudojant OCSP(http://ocsp.rcsc.lt/ocspresponder.rcsc) : Negautas atsakymas iš OCSP serviso adresu „http://ocsp.rcsc.lt/ocspresponder.rcsc“.). META-INF/signatures/signatures0.xml#_SignatureElemID_34f4feda_32ef_4429_bf27_00331e2ee089: Naudojamas sistemos nepalaikomas algoritmas su identifikatoriumi „http://www.w3.org/2001/04/xmldsig-more#ecdsa-sha256“.
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2018-09-10 15:41:32 Dokumentų valdymo sistema Avilyš